

neliömäinen, teräväsärmäinen. Isojen lumpeiden lehdet ovat pyöreämpiä, paksumpia ja sileitä. Pohjanlumpeen ja isolumpeen erottaminen voi tuottaa vaikeuksia. Lehtien erot eivät ole luotettavia, joskin tyviliuskojen pääsuonet ovat yleensä kaarevia pohjanlumpeella ja suoria isolumpeella. Tuntomerkit löytyvät kukista. Pohjanlumpeen kukka avautuu kuppimaisesti ja terälehdet ovat verholehtiä vasten painuneita; verholehdet ovat ainakin kärjistään vedestä kohoavia ja kukan tyvi on jonkin verran

kulmikas ja palteinen. Isolumpeen kukka on puolipallomainen ja terälehdet eri suuntiin harittavia; verholehdet ovat kapeampia, veden pinnan myötäisiä ja kukan tyvi on pyöreä, palteeton.

Lumpeet, varsinkin pohjanlumme ja isolumme risteytyvät helposti yhteisillä kasvupaikoillaan. Ominaisuuksiltaan risteymien kukat ovat kantalajiensa väliltä ja niiden hedelmällisyys on alentunut, mutta takaisinristeytymistä tapahtuu, jolloin lumpeiden tunnistaminen muuttuu sangen haasteelliseksi.

Lummenälvikäs
(*Galerucella nymphaeae*)

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄ

www.sll.fi/luonnonkukat • facebook.com/luonnonkukkiensaiva • [Twitter: #luonnonkukat](https://twitter.com/luonnonkukat)

Suomen luonnonsuojeluliitto

SYKE

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

VANAMO

LUOMUS
LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN JÄRJESTÄJÄT: SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY; SUOMEN BIOLOGIAN SEURA VANAMO RY; SOCIETAS PRO FAUNA ET FLORA FENNICA; METSÄHALLITUS, LUONTOPALVELUT; LUONNONTIETEELLISEN KESKUSMUSEON KASVITIEEEN YKSIKKÖ; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; BIOLOGIAN JA MAANTIETEEN OPETTAJIEN LIITTO BMOL RY.

Lumpeet (*Nymphaea*)

LUONNONKUKKIEN PÄIVÄN TEEMALAJI 2019

Lumpeet ovat kaikkien tuntemia vesikasveja, joilla on suuri, valkoinen kukka. Runsaimmillaan ne ovat pehmeöpohjaisissa pikkujärvisissä ja suojaississa järvenlahdissa; murtovedessä ja virtaavassa vedessä ne eivät oikein viihdy. Ulpukoiden, muutamien vitojen, palpakoiden ja vesitattaren kanssa lumpeet muodostavat usein heti saraikon, kortteikon tai ruovikon ulkopuolelle kelluslehtisten vesikasvien vyöhykkeen, joka voi ulottua jopa kahden metrin syvyyteen asti.

Lumpeet hyötyvät veden ravinteisuudesta. Vesiemme rehevöityessä ja pohjien pehmentyessä ne ovat paikoin runsastuneet. Toisaalta

ne ovat piisamin herkkua ja piisamikannan runsastuessa järvessä lumpeet saattoivat kadota kokonaan. Nyt piisami on taantunut ja lumpeet palaamassa.

Kukkivat lumpeet tuntee helposti lumpeiksi, mutta pelkät lehdet voi huolimattomalla vilkaisulla sekoittaa ulpukan lehtiin. Lumpeiden lehdet ovat pyöreähköjä, alapinnalta violetinpunaisia ja lehtisuonet kärkeä karkiosista verkkomaisesti haaravia; ulpukoiden lehdet ovat leveyttään pitempiä, alapinnalta vaaleanvihreitä, suonet kärkeä karkiosasta halkihaaraisia. Lumpeet ja keltakukkaiset ulpukat kuuluvat lummekasveihin, joka on yksi kaikkein vanhimmista ja alkeellisimmista siemenkasvien heimoista.

Lumme

Ulpukka (*Nuphar lutea*)

Keskikesän kukkijoita

Suomen lumpeiden kukat ovat valkoisia, mutta trooppiset lumpeet ovat pääasiassa sini- ja punakukkaisia. Lumpeemme ovat aikojen kuluessa menettäneet kukkiensa värin ja valkokukkaiset muodot ovat jääneet yksinomaisiksi – yleensä puna- ja sinikukkaisten kasvien valkokukkaiset yksilöt ovat harvinaisia poikkeuksia. Joskus värinmuodostuskyky kuitenkin palautuu ja syntyy punakukkaisia lumpeita, jollaisia on löydetty muutamista Suomen järvistä. Ne ovat rauhoitettuja. Sen sijaan silloin tällöin huvilarannoilta vastaan tulevat iso- ja

tummanpunakukkaiset lumpeet ovat istutettuja puutarhakasveja.

Lumpeiden paksusta mutta lyhyestä maavarresta kasvavat pitkäperäiset kukat ulottuvat veden pintaan kukkiin. Kukkimisaikaa on keskikesä. Kukat ovat avoinna useana päivänä, mutta vain aurinkoisella säällä ja keskipäivän aikaan, yöksi ja sateella ne sulkeutuvat. Kierteelle taipunut kukkaperä vetää pölyttyneen kukan upoksiin, missä siemenet kehittyvät. Lummeyksilöt voivat tulla kymmenien vuosien ikäisiksi.

Suomen kolme lummelajia

Suomessa kasvavat kaikki kolme Euroopan tavallista lummelajia. Maanosan yleisintä ja laaja-alaisinta lummetta, **isolummetta** (*Nymphaea alba*) on Suomessa eteläisillä ja lounaisilla rannikkoalueilla ja Järvi-Suomessa. Meillä yleisin laji, Metsä-Lappiin saakka ulottuva **pohjanlumme** (*Nymphaea candida*) puuttuu kokonaan Länsi- ja Etelä-Euroopasta. Pääasiassa Järvi-Suomeen rajoittunutta **suomenlummetta** (*Nymphaea tetragona*) ei kasva muualla pohjoismaissa tai Baltiassa eikä etelämpänä Euroopassa, mutta pohjanlumpeen tavoin sen alue ulottuu idässä pitkälle Siperiaan. – Lumme on Etelä-Savon maakuntakukka.

Suomenlumme on yleensä helposti tunnettavissa, se on muita lumpeitamme kaikin puolin pienempi ja hennompi, lehdet ovat ohuehkoja, kupruisia, tyviliuskat melko pitkiä; terälehtiä on vähän, kukan tyvi on